

Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (n. d.). *Ukrainska hromada v krainakh svitu* [Ukrainian Community in Countries of the World]. <https://mfa.gov.ua/dvostoronnnye-spivrobitnictvo/zakordonni-ukrayinci/ukrayinska-gromada-v-krayinah-svitu>

National Bank of Ukraine. (n. d.). *Statystyka zovnishnoho sektoru* [External Sector Statistics]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>

Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York, NY: Free Press.

Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. *Harvard Business Review*, 68(2), 73–93. <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>

Prahalad, C. K., & Hamel, G. (1990). The Core Competence of the Corporation. *Harvard Business Review*, 68(3), 79–91. <https://hbr.org/1990/05/the-core-competence-of-the-corporation>

Shapovalova, I. V. (2017). Konkurentni perevahy pidpriemstva: retrospektyvnyi analiz traktuvannia terminiv [Competitive Advantages of the Enterprise: Retrospective Analysis of Term Interpretation]. *Ekonomika i suspilstvo*, 10, 427–432. https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/74.pdf

State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). *Statystychna informatsiia* [Statistical Information]. <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Statistics Canada. (2024). *Quality of Employment in Canada: Average earnings*. <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/14-28-0001/2025001/article/00001-eng.htm>

Statistics Canada. (n. d.). *Table 16-10-0117-01. Principal statistics for manufacturing industries, by North American Industry Classification System (NAICS) (x 1,000)*. <https://doi.org/10.25318/1610011701-eng>

Udriyah, U., Tham, J., & Azam, S. M. F. (2019). The effects of market orientation and innovation on competitive advantage and business performance of textile SMEs. *Management Science Letters*, 9(9), 1419–1428. <https://doi.org/10.5267/j.msl.2019.5.009>

Verkhovna Rada of Ukraine. (2023, September 22). *Uhoda pro vilnu torhivliu mizh Ukrainoiu ta Kanadoiu* [Free Trade Agreement between Ukraine and Canada]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001-23/ed20240410#Text

Vyshyvanka nasha. (n. d.). *Vyshityi odiah v Kanadi* [Embroidered clothing in Canada]. <https://nasha-vishivka.com/countries/vyshytyj-odiah-v-kanadi/>

World Bank Group. (n. d.). *Exports of goods and services (BoP, current US\$)*. <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.GNFS.CD>

World Bank Group. (n. d.). *Labor force, total*. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN>

World Bank Group. (n. d.). *Population, total*. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>

УДК 339.727.22:330.341.1(510:4–67ЄС)
JEL: F21; F23; F55; O19; O57
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-105-113>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ КИТАЄМ ТА ЄС У КОНТЕКСТІ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ РОЛІ ТНК

©2025 ХАНОВА О. В.

УДК 339.727.22:330.341.1(510:4–67ЄС)
JEL: F21; F23; F55; O19; O57

Ханова О. В. Інвестиційне партнерство між Китаєм та ЄС у контексті геоekonomічної ролі ТНК

Метою статті є дослідження структурних і просторових закономірностей формування геоekonomічної архітектури інвестиційного партнерства між Китаєм та Європейським Союзом, а також оцінка ролі транснаціональних корпорацій у забезпеченні технологічної синергії між сторонами. Методичну основу становлять системний, інституційний і статистико-аналітичний підходи з використанням індексу Герфіндаля – Гіршмана, коефіцієнта кореляції та індексу інвестиційної залежності. Інформаційну базу сформовано за даними Eurostat, National Bureau of Statistics of China та Rhodium Group. Результати дослідження засвідчили високу галузеву та територіальну концентрацію прямих іноземних інвестицій (ПІІ) між КНР та ЄС, що відображає перехід від моделі одностороннього капітального обміну до моделі взаємної технологічної інтеграції. Встановлено, що китайські корпорації зосереджують інвестиції у виробництві акумуляторів, електромобілів та «зеленої» енергетики, тоді як європейські – у високотехнологічних і хімічних секторах Китаю. Розраховані індекси підтвердили наявність високої кореляції між структурами взаємних потоків ($R^2 = 0,95$) і просторову концентрацію китайських ПІІ ($IG > 0,25$). Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості використання методики для моніторингу геоekonomічної рівноваги між провідними центрами світової економіки та розроблення стратегій інвестиційного позиціонування України в системі «ЄС – Азія». Перспективи подальших досліджень пов'язані з моделюванням впливу взаємної інвестиційної залежності на стійкість ланцюгів доданої вартості та оцінкою ризиків технологічної залежності – процесу диверсифікації виробничих і науково-дослідних зв'язків для зниження залежності від окремих ринків. Оригінальність дослідження полягає в комплексному поєднанні галузевого, просторового та корпоративного аналізу, що дозволяє розглядати інвестиційну взаємодію КНР та ЄС як цілісну геоekonomічну систему з провідною роллю транснаціональних корпорацій.

Ключові слова: інвестиційне партнерство, прямі іноземні інвестиції, Китай та ЄС, ТНК, геоekonomічна взаємозалежність, зелена економіка, цифрова трансформація.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 18.

Ханова Олена В'ячеславівна – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: e.v.khanova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0681-4860>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-2175-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56527421400>

UDC 339.727.22:330.341.1(510:4–67EC)

JEL: F21; F23; F55; O19; O57

Khanova O. V. The Investment Partnership between China and the European Union in the Context of the Geo-Economic Role of Transnational Corporations

The aim of the article is to examine the structural and spatial patterns in the formation of the geo-economic architecture of investment partnerships between China and the European Union, as well as to assess the role of transnational corporations in facilitating technological synergy between the parties. The methodological framework is based on systemic, institutional, and statistical-analytical approaches, utilizing the Herfindahl–Hirschman index, the correlation coefficient, and the investment dependence index. The information base is compiled from data from Eurostat, the National Bureau of Statistics of China, and the Rhodium Group. It is found that Chinese corporations concentrate their investments in battery production, electric vehicles, and green energy, while European corporations focus on China's high-tech and chemical sectors. The calculated indices confirmed a high correlation between the structures of mutual flows ($R^2 = 0.95$) and the spatial concentration of Chinese FDI ($IG > 0.25$). The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using this methodology to monitor the geoeconomic balance between leading centers of the global economy and to develop strategies for Ukraine's investment positioning within the «EU – Asia» system. Prospects for further research are associated with modeling the impact of mutual investment dependence on the stability of value-added chains and assessing the risks of technological dependence – the process of diversifying production and research connections to reduce reliance on specific markets. The originality of this research lies in the comprehensive integration of sectoral, spatial, and corporate analysis, which enables the consideration of investment interactions between China and the EU as a cohesive geo-economic system with transnational corporations playing a leading role.

Keywords: investment partnership, foreign direct investment, China and the EU, TNCs, geo-economic interdependence, green economy, digital transformation.

Fig.: 2. Tabl.: 3. Formulae: 1. Bibl.: 18.

Khanova Olena V. – PhD (Geography), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations and Logistics, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: e.v.khanova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0681-4860>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-2175-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56527421400>

Сучасна глобальна економіка переживає трансформацію потоків капіталу та переформатування центрів економічного впливу. На цьому тлі інвестиційне партнерство між Китаєм та Європейським Союзом посідає ключове місце у формуванні нової гео економічної архітектури світу. Зростання ролі КНР як провідного інвестора у стратегічні сектори ЄС – енергетику, автомобілебудування, електроніку, «зелені» технології – поєднується з активною присутністю європейського капіталу у високотехнологічних регіонах Китаю. Це переплетіння відображає не лише економічну взаємозалежність, а й структурну взаємодію двох моделей розвитку – європейської інноваційно-регуляторної та китайської виробничо-експансійної.

Актуальність дослідження зумовлена потребою переосмислення динаміки двосторонніх інвестицій у контексті глобальної конкуренції, технологічного суверенітету та нових механізмів регуляторного контролю за стратегічними активами. Після ухвалення Регламенту (ЄС) 2019/452, який упровадив скринінг прямих іноземних інвестицій, а також активізації ініціативи «Один пояс, один шлях», інвестиційна взаємодія між КНР та ЄС на-

була ознак вибіркості та взаємної обережності. Поглиблений аналіз цих процесів дозволяє окреслити тенденції формування гео економічної рівноваги між двома центрами сили світової економіки, з'ясувати роль транснаціональних корпорацій у зміцненні інвестиційної інтеграції та визначити контури нової моделі глобальної взаємозалежності.

Дослідження інвестиційної взаємодії між Китаєм та Європейським Союзом привертає значну увагу зарубіжних учених у контексті зміни глобального балансу економічної сили та ролі транснаціональних корпорацій у забезпеченні гео економічної стабільності. У дослідженні [1] окреслено ключові етапи становлення китайських ПІІ в Європі, починаючи з 2000-х років. Автори виявили, що початкові інвестиції мали переважно експансійний характер, орієнтований на придбання активів у машинобудуванні, енергетиці та сфері послуг, однак поступово набули ознак стратегічної локалізації з метою інтеграції до європейських ланцюгів доданої вартості.

Питання інституційного регулювання двосторонніх інвестицій докладно розглянуто у статті [2], де проаналізовано вплив Регламенту (ЄС)

2019/452 на характер китайських інвестицій у Європі. Автори підкреслюють, що введення механізму скринінгу ПІІ спричинило перехід від злиттів і поглинань до більш безпечних форм співпраці, таких як greenfield-проекти та спільні підприємства, що відповідають вимогам енергетичної та технологічної безпеки ЄС.

Дослідження [3] акцентує на макроекономічних і фінансових чинниках розміщення китайських ПІІ в Європейському Союзі. Використовуючи панельні дані, автори доводять, що рівень розвитку фінансової системи, політична стабільність і наявність галузевих стимулів у приймаючих країнах значною мірою визначають географічну структуру китайського капіталу. Водночас підкреслюється, що країни Центральної та Східної Європи стали новими осередками залучення інвестицій завдяки комбінації промислових преференцій і близькості до ринку ЄС.

У роботі [4] здійснено спробу концептуально осмислення процесів взаємної інвестиційної інтеграції між КНР та ЄС у геоелектронічній площині. Автори показують, що сучасний етап розвитку двосторонніх відносин характеризується симбіотичною моделлю: Китай локалізує виробництво в межах ЄС, тоді як Європейський Союз адаптує інноваційну діяльність до китайського ринку через розширення дослідницьких кластерів і спільних проєктів.

Значний внесок у розуміння галузевих і технологічних аспектів зроблено в [5], де досліджується взаємозв'язок між розвитком цифрової економіки та потоками китайських ПІІ в Європу. Автори доводять, що зростання інвестицій у сферу інформаційних технологій, електроніки та відновлюваної енергетики формує нову якість співпраці – інноваційно-технологічне партнерство, яке базується на обміні знаннями та інституційній адаптації.

Сукупність зазначених досліджень формує багатовимірне уявлення про сучасний стан інвестиційних відносин між Китаєм і ЄС – від інституційних механізмів регулювання до просторових і корпоративних моделей взаємодії. Водночас вони залишають низку питань відкритими, що вимагає подальшого комплексного аналізу.

Попри наявність вагомого масиву досліджень, присвячених інвестиційним взаєминам між Китаєм та Європейським Союзом, у науковому дискурсі досі бракує цілісного підходу до аналізу їхньої геоелектронічної архітектури. Переважна більшість праць розглядає окремі складові – галузеві тенденції, регуляторні механізми чи динаміку ПІІ, – не поєднуючи їх у системну модель стратегічної взаємозалежності двох економічних центрів. Унаслідок цього залишаються недостатньо розкри-

тими закономірності просторової та функціональної концентрації інвестицій, а також механізми перетворення двосторонніх потоків капіталу на інструмент технологічної інтеграції.

Потребує уточнення роль транснаціональних корпорацій у формуванні нової моделі інвестиційної взаємодії, де поєднуються промислові та науково-дослідні компоненти. Особливо актуальним є питання асиметрії інвестиційних стратегій – коли китайський капітал орієнтований на виробничу локалізацію в ЄС, тоді як європейські компанії концентрують свої ресурси у високотехнологічних і «зелених» секторах Китаю.

Метою статті є визначення структурних і просторових закономірностей формування геоелектронічної архітектури інвестиційного партнерства між Китаєм та Європейським Союзом, оцінка динаміки та галузевої концентрації двосторонніх потоків капіталу, а також визначення ролі транснаціональних корпорацій у забезпеченні технологічної синергії та стратегічного балансу між сторонами.

Дослідження базується на системному та порівняльному підходах із використанням статистичного, інституційного та кореляційно-аналітичного методів. Інформаційну базу сформовано за даними Eurostat, National Bureau of Statistics of China та Rhodium Group. Для кількісної оцінки структурної концентрації застосовано індекс Герфіндала – Гіршмана, а для вимірювання взаємозалежності ринків – індекс інвестиційної залежності та коефіцієнт кореляції Пірсона. Сукупне використання цих інструментів дозволило визначити динаміку, галузеву та просторову структуру двосторонніх ПІІ між КНР та ЄС.

Активне інвестиційне співробітництво Китаю та ЄС має міцне інституційно-правове підґрунтя, сформоване внаслідок поступової лібералізації інвестиційної політики обох сторін і узгодження принципів доступу до ринків. Основою цього середовища є багаторівневі регуляторні акти, які визначають умови здійснення та захисту прямих іноземних інвестицій. Ключовим документом сучасного етапу є Всеохоплююча угода про інвестиції між Європейським Союзом і Китайською Народною Республікою (EU – China Comprehensive Agreement on Investment, CAI) [6]. Угода покликана замінити 25 чинних двосторонніх договорів про заохочення та взаємний захист інвестицій між КНР і державами – членами ЄС, забезпечити рівні умови конкуренції, більшу прозорість державних субсидій і розширений доступ європейських компаній до китайського ринку, насамперед у сферах фінансових послуг, автомобілебудування, хмарних технологій та відновлюваної енергетики.

Правову основу інвестиційного режиму Китаю визначає Закон КНР про іноземні інвестиції [7], ухвалений Всекитайськими зборами народних представників 15 березня 2019 р., який є чинним із 1 січня 2020 р. Цей акт уніфікував попереднє законодавство про спільні підприємства, запровадив «національний режим» і «негативний список» галузей, закритих для іноземного капіталу, гарантував захист прав інтелектуальної власності та заборонив примусову передачу технологій. Він є основою політики вибіркової відкритості, де серед пріоритетів визначено розвиток високотехнологічних і «зелених» індустрій, цифрову інфраструктуру та міжнародне партнерство в межах ініціативи «Цифровий шовковий шлях».

Зі свого боку, ЄС посилив регуляторний контроль за зовнішніми інвестиціями ухваленням Регламенту ЄС 2019/452 від 19 березня 2019 р. про встановлення рамки для перевірки прямих іноземних інвестицій у ЄС (L79/1, 2019) [8]. Документ створив спільний механізм «скринінгу» інвестицій за критеріями безпеки та громадського порядку, що дозволяє державам-членам обмінюватися інформацією та оцінювати вплив іноземних інвесторів – насамперед державних чи стратегічно контрольованих корпорацій – на критичну інфраструктуру, цифрові технології й оборонну сферу.

Інституційно-правові засади створюють рамкові умови для здійснення інвестиційної діяльності, однак реальні масштаби та напрями співробітництва визначаються економічною доцільністю, структурою попиту та стратегічними інтересами транснаціональних корпорацій обох сторін.

Відповідно було проаналізовано, як нормативні механізми відобразилися на динаміці фактичних потоків прямих іноземних інвестицій між КНР і ЄС, що дає змогу кількісно оцінити еволюцію їх взаємодії та зміну балансів економічного впливу. На рис. 1 наведено динаміку двосторонніх потоків прямих іноземних інвестицій між Китаєм та ЄС у 2010–2024 рр.

Дані рис. 1 чітко відображають нерівномірність та хвилеподібність інвестиційних процесів, що зумовлено зміною зовнішньоекономічної політики, регуляторних обмежень і глобальних економічних шоків. Якщо в першій половині 2010-х років обсяги інвестицій поступово зростали, досягнувши піку у 2016 р. (понад 1,8 млн євро – переважно через масштабні угоди у промисловому секторі), то в подальші роки відбулося помітне зниження активності. Це пов'язано з посиленням валютного контролю в Китаї, запровадженням у ЄС механізму перевірки стратегічних інвестицій та політичними чинниками, що посилили обережність обох сторін.

Після короткочасного падіння у 2020 р., в період пандемії COVID-19, спостерігається поступове відновлення: з 2021 по 2024 рр. китайські капіталовкладення в Європі стабілізувалися на рівні 1,0–1,2 млн євро, тоді як європейські інвестиції в Китай демонструють більшу сталість і навіть переважають за обсягом. Асиметрія інвестування пояснюється різною структурою потоків: ЄС інвестує переважно у виробничі та науково-дослідні потужності, тоді як Китай зосереджується на секторах із високою доданою вартістю – енергетиці, автомобілебудуванні, електроніці та «зеле-

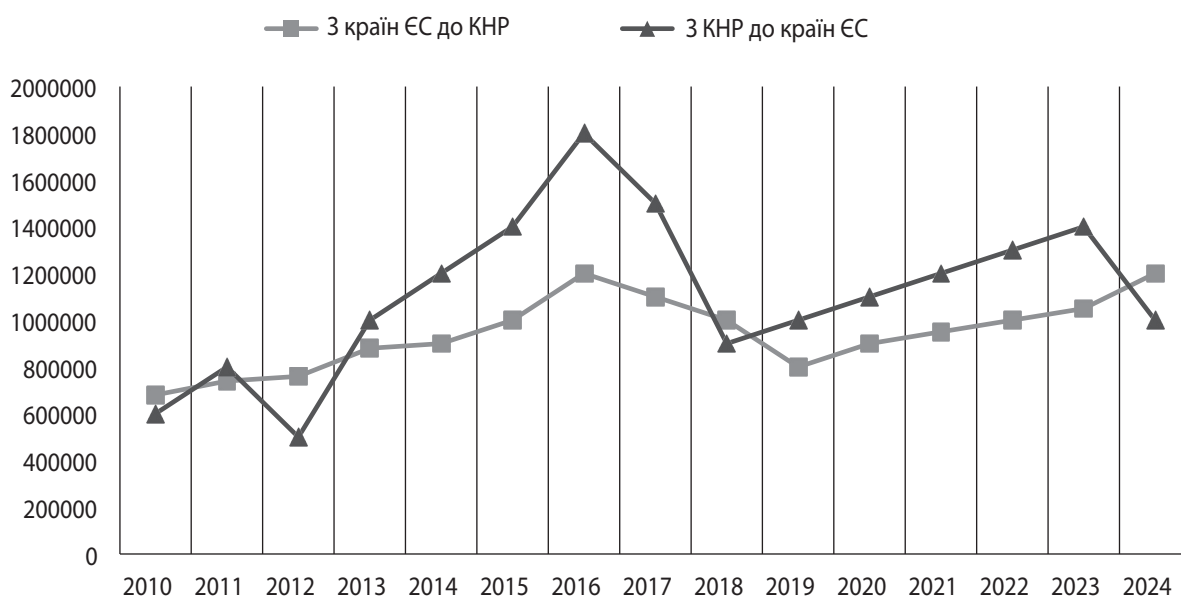

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій між КНР і ЄС, 2010–2024 рр. (млн євро)

Джерело: складено за [9; 10].

них» технологіях. Нестала динаміка інвестування засвідчує перехід від етапу швидкої експансії до моделі вибіркового та взаємно обережного інвестування, де ключову роль відіграють ТНК, що формують нову конфігурацію технологічної взаємозалежності між КНР і ЄС.

Для кількісного виміру балансу інвестиційної активності між КНР та ЄС розраховано індекс інвестиційної залежності, або FDI Dependence Index, який відображає співвідношення часток взаємних прямих іноземних інвестицій у ВВП обох економік. Тобто наскільки одна сторона є більш активним інвестором у відносинах, з урахуванням масштабів її економіки. Значення індексу вище 1 означає, що Китай інвестує в ЄС значно інтенсивніше (відносно ВВП ЄС), ніж ЄС у Китай (відносно ВВП КНР). Значення нижче 1 означає зворотну ситуацію:

$$FDI_{dep} = \frac{FDI_{China-EU} / GDP_{EU}}{FDI_{EU-China} / GDP_{China}}. \quad (1)$$

Результати розрахунку наведено на рис. 2.

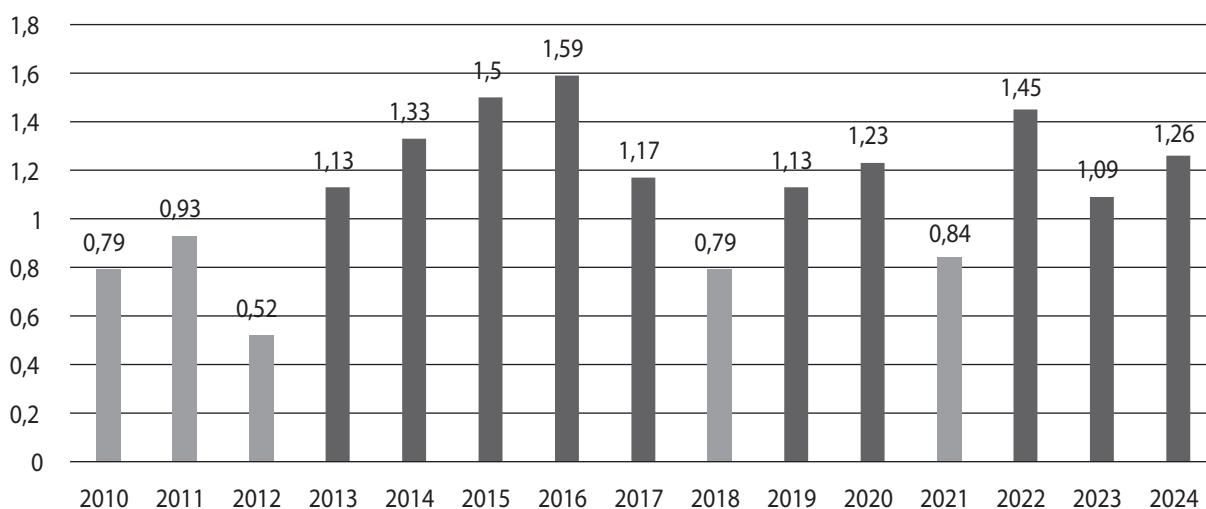

Рис. 2. Індекс інвестиційної залежності між КНР та ЄС, 2010–2024 рр.

Джерело: розраховано автором за [9; 10].

Отримані результати, по суті, фіксують фази інвестування – перехід від моделі «ЄС як технологічного інвестора в Китай» до моделі «Китай як індустріальний інвестор ЄС».

Перша фаза (2010–2013 рр.) характеризується нижчими значеннями індексу, у межах 0,52–1,13. Це період, коли ЄС виступав провідним вихідним інвестором, розширюючи виробничу та дослідницьку присутність у Китаї на тлі високих темпів зростання китайського внутрішнього ринку та відносно м'якого регуляторного середовища. Для КНР цей етап був радше періодом поступового входження до окремих сегментів європейської промисловості та інфраструктури, ніж масштабної експансії.

Друга фаза (2014–2024 рр.) демонструє якісно іншу конфігурацію. Починаючи з 2014 р., індекс стійко перевищує 1 та досягає піку у 2015–2016 рр. (1,50 та 1,59 відповідно). Це відображає момент, коли Китай переходить від точкових капіталовкладень до системного входження в стратегічні активи ЄС – злиття та поглинання в машинобудуванні, автомобілебудуванні, енергетиці, логістиці. Саме цей період пов'язаний із найбільшими угодами щодо участі китайського капіталу в європейській промисловості та інфраструктурі, і відповідно – з найвищою асиметрією на користь КНР.

Після піку індекс коливається, але не повертається до вихідних значень початку десятиліття. Тимчасове зниження у 2018 р. (0,79) і 2021 р. (0,84) відображає поєднання двох факторів: по-перше, посилення інструментів скринінгу інвестицій у критичні сектори в ЄС; по-друге, підвищення чутливості європейського бізнесу до політичних і регуляторних ризиків у Китаї, що стимулювало більш

активне реінвестування в спільні проекти в самій КНР. Іншими словами, у ці роки ЄС частково відіграв позиції, і залежність уже не була односторонньою.

Після 2020 р. індекс знову зростає та стабілізується в діапазоні 1,23–1,45 у 2020–2022 рр., а у 2024 р. становить 1,26. Це вже не модель агресивного поглинання активів, характерна для середини 2010-х, а модель локалізованого виробничого розміщення: китайські компанії розбудовують у ЄС власні «заводи повного циклу», інтегруючись у внутрішній ринок ЄС. Водночас європейські корпорації зберігають значущу, але більш обережну присутність у КНР – через спільні підприємства, спільні R&D і високотехнологічні кластери, а не через купівлю місцевих стратегічних активів.

Що стосується галузевої спеціалізації капіталовкладень між Китаєм та ЄС, то спостерігається зміщення акцентів від традиційних секторів – нерухомості, енергетики, сировинних галузей – до високотехнологічних і наукомістких сфер (табл. 1).

Аналіз табл. 2 свідчить, що понад дві п'ятих (44%) усіх китайських ПІІ у ЄС у 2023 р. припали на Угорщину, яка перетворилася на головний промисловий хаб китайського капіталу в Центральній Європі. Ключовими напрямками залишаються виробництво акумуляторів, електротранспорту та

Таблиця 1

Галузева структура прямих іноземних інвестицій між КНР та ЄС, 2023–2024 рр., %

Галузь	Інвестиції з КНР до ЄС	Інвестиції з ЄС до КНР
Виробництво транспортних засобів та електромобілів	27,4	31,8
Відновлювана енергетика та «зелена» промисловість	21,3	18,7
Інформаційні та комунікаційні технології	16,5	14,2
Хімічна промисловість і матеріали	11,7	16,5
Логістика, транспорт і інфраструктура	8,9	7,4
Фінансові послуги та страхування	5,8	6,9
Роздрібна торгівля, споживчі товари, нерухомість	4,2	2,8
Фармацевтика та біотехнології	4,2	4,7

Джерело: систематизовано автором за [10; 11].

Аналіз табл. 1 свідчить, що галузева структура двостороннього інвестування між КНР та ЄС у 2023–2024 рр. демонструє високу технологічну взаємозалежність (коефіцієнт кореляції $R_2 = 0,9548$). Найбільші обсяги китайських ПІІ в ЄС припадають на виробництво транспортних засобів та електромобілів (27,4%) і відновлювану енергетику (21,3%), що відображає зсув від придбання активів до локалізації виробництва. Китайські корпорації розміщують greenfield-проекти у сферах акумуляторних батарей, електроприводів і зарядної інфраструктури, інтегруючись у європейські ланцюги створення доданої вартості [10].

Європейські ПІІ в Китай характеризуються подібною концентрацією, але з іншим стратегічним фокусом: транспорт і електромобільність (31,8%), хімічна промисловість (16,5%) та «зелена» енергетика (18,7%). Це відображає орієнтацію європейських компаній на утримання позицій на китайському ринку, що залишається ключовим для їхньої технологічної та виробничої стабільності [11].

У структурі інвестиційного співробітництва між Китаєм та ЄС спостерігається не лише галузева, а й географічна концентрація капіталу. З огляду на регуляторні, виробничі та логістичні чинники, китайські інвестиції дедалі більше тяжіють до окремих країн Центральної та Західної Європи, тоді як європейські потоки в Китай характеризуються обмеженим колом головних реципієнтів та помірним масштабом. Для оцінки цієї асиметрії розглянуто просторову структуру двосторонніх інвестицій у 2023–2024 рр. (табл. 2).

комплектуючих до нього, що підтримується державними програмами індустріальної локалізації та податковими пільгами. На другому місці за обсягами інвестицій перебувають Німеччина (17–19%) і Франція (7–8%), які зберігають статус високотехнологічних центрів приваблення китайських інвестицій – насамперед у галузях автомобілебудування, відновлюваної енергетики, хімії та цифрових технологій [10; 11].

Інвестиції ЄС у КНР характеризуються помітно нижчою концентрацією: у 2023 р. вони становили близько 9,4 млрд євро, тоді як у Гонконг – приблизно 3 млрд євро [11]. Основна частка європейських вкладень зосереджується у провінціях Східного Китаю, де сформувалися кластери високотехнологічного виробництва та дослідницької інфраструктури. Такий просторовий розподіл засвідчує прагнення обох сторін поєднувати інвестиційні стратегії з потребами внутрішніх ринків, орієнтуючись на довгострокову технологічну взаємодоповнюваність [12].

Розрахований за цими даними індекс Герфіндаля – Гіршмана ($I_{Г2023} = 0,284$ та $I_{Г2024} = 0,274$) засвідчує високий рівень просторової концентрації китайських ПІІ в межах ЄС, що перевищує міжнародний поріг 0,25. Це означає, що інвестиційна присутність КНР зосереджена в обмеженому колі країн – передусім у Центральній Європі – з низьким рівнем диверсифікації ризиків. Водночас поступове зниження ННІ у 2024 р. свідчить про початок розширення географії китайського капіталу

Концентрація китайських і європейських ПІІ за країнами-реципієнтами, 2023–2024 рр.

Країна-реципієнт	ПІІ з КНР до ЄС, % від загального обсягу		Основні галузі	ПІІ з ЄС до КНР, млрд євро, 2023 р.	ПІІ з ЄС до Гон- конгу, млрд євро, 2023 р.
	2023 р.	2024 р.			
Угорщина	44	41	Виробництво акумуляторів	–	–
Німеччина	17	19	Виробництво автомобілів	4,9	1,2
Франція	7	8	«Зелена» енергетика, цифрові послуги	1,3	0,5
Нідерланди	6	6	Логістика, морські перевезення	0,6	0,4
Іспанія	4	5	Відновлювана енергетика	0,3	0,2
Інші країни ЄС	22	21	Чехія, Польща, Італія, Португалія	2,3	0,7
Разом ЄС	100		–	9,4	3,0

Джерело: систематизовано автором за [10; 11].

в Європі – через активізацію проектів у Німеччині, Франції, Іспанії та країнах Балтії, де формується попит на технології відновлюваної енергетики, логістичну інфраструктуру та електротранспорт.

Інституціоналізація такої просторової структури відбувається через діяльність провідних ТНК, які забезпечують понад дві третини сукупних ПІІ між КНР та ЄС. Саме вони визначають стратегічні напрями інвестицій – від виробництва електротранспорту та акумуляторних батарей до розвитку «зеленої» енергетики, цифрових технологій і логістичних мереж (табл. 3).

Дані табл. 3 засвідчують, що транснаціональні корпорації стали ключовими агентами інституційного зміцнення інвестиційного партнерства між КНР і ЄС. Китайські компанії орієнтуються на локалізацію виробництва та формування нових індустріальних кластерів у межах ЄС, тоді як європейські – на розбудову дослідницької та виробничої інфраструктури в Китаї.

З урахуванням обсягів, топ-5 ТНК акумулюють понад 70% двосторонніх ПІІ, що свідчить про високий рівень корпоративної концентрації капіталу. Така конфігурація демонструє перехід від моделі ринкової конкуренції до симбіотичної співзалежності, у якій КНР посилює позиції як виробничий інвестор, а ЄС – як інноватор і регулятор стандартів сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засвідчило, що інвестиційне партнерство між Китаєм та Європейським Союзом поступово трансформується у структуро-

вану геоекономічну систему, у якій транснаціональні корпорації виступають головними агентами технологічної інтеграції та взаємного позиціонування на глобальних ринках. Галузева та територіальна концентрація ПІІ демонструє чітку орієнтацію обох сторін на стратегічні сектори з високою доданою вартістю – електромобільність, «зелену» енергетику, хімічну промисловість і цифрові технології.

Розраховані індикатори (індекс інвестиційної залежності, індекс Герфіндаля – Гіршмана та коефіцієнти кореляції) підтвердили наявність високого рівня взаємної структурної інтегрованості ринків капіталу КНР та ЄС. Виявлено, що Китай використовує країни Центральної Європи як виробничо-логістичну платформу для виходу на європейський ринок, тоді як європейські компанії зберігають стратегічну присутність у високотехнологічних кластерах східного Китаю.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з кількісним моделюванням впливу інвестиційної взаємозалежності на стійкість ланцюгів доданої вартості, аналізом ризиків технологічної залежності, а також оцінкою участі нових держав – членів ЄС у реалізації спільних китайсько-європейських проектів у сфері сталого розвитку. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Blomkvist K., Drogendijk R. Chinese outward foreign direct investments in Europe. *European Journal of International Management*. 2016. Vol. 10. Iss. 3. P. 343–358.
DOI: <https://doi.org/10.1504/EJIM.2016.076242>
2. Peragovics T., Szunomár Á. The European Union's investment screening framework and China – a com-

Таблиця 3

ТНК – основні учасники двосторонніх інвестицій КНР та ЄС (2023–2024 рр.)

Країна походження	Компанія	Ключова сфера діяльності	Основні інвестиційні напрями	Орієнтовний обсяг інвестування, млн євро
КНР	CATL	Виробництво акумуляторів	Завод у Дебрецені (Угорщина)	7300
	BYD	Електромобілі	Завод у Сегеді (Угорщина)	2000
	Huawei	ICT та 5G	Центри R&D у Німеччині, Франції	1200
	COSCO Shipping	Логістика та морські перевезення	Частка в HHLA Hamburg (Німеччина)	400
	China Three Gorges	Відновлювана енергетика	Вітрові та сонячні проєкти в Іспанії, Португалії	1100
ЄС	Volkswagen Group	Автомобілебудування	Спільні підприємства з SAIC, FAW, Xpeng у КНР	3000
	BASF	Хімічна промисловість	Інтегрований комплекс у Чжаньцзяні	10000
	Siemens AG	Промислова автоматизація	Спільні R&D центри в Цзянсу та Шанхаї	900
	TotalEnergies	Відновлювана енергетика	Інвестиції в сонячні станції в Китаї	600
	Schneider Electric	Інженерні системи	Заводи з виробництва електроніки в Сіані	500

Джерело: систематизовано автором за [10–18].

- plicated picture. *Asia Europe Journal*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10308-025-00757-w>
- Zhang J., Zhou Z., Yuan G. Navigating China's OFDI: Financial development and policy shifts in the EU. *International Review of Economics & Finance*. 2025. Vol. 98. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.103870>
 - Babic M., Linsi L. Mapping Corporate Investments Between China and Europe in an Era of Geoeconomic Competition. *Journal of Common Market Studies*. 2024. Vol. 63. Iss. 3. P. 932–963. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.13672>
 - Tóth A., Tian X. Digital economy and China's outward foreign direct investment: An empirical study based on EU member states. *Society and Economy*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1556/204.2025.00011>
 - EU – China Comprehensive Agreement on Investment (CAI): Factsheet. Brussels: Directorate-General for Trade. *European Commission*. 2021. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-global-europe-leveraging-our-power-and-partnerships/file-eu-china-investment-agreement>
 - Foreign Investment Law of the People's Republic of China (Order No. 26 of the President of the PRC). *National Development and Reform Commission (NDRC) Peoples Republic of China*. Beijing, 2019. URL: https://en.ndrc.gov.cn/policies/202105/t20210527_1281403.html
 - Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union. *European Union*. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj/eng>
 - National Bureau of Statistics of China. Statistical Database – Foreign Trade and Economic Cooperation. *Beijing*, 2024. URL: <https://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01>
 - Kratz A., Zenglein M. J., Mischer A. et al. Chinese investment rebounds despite growing frictions – Chinese FDI in Europe: 2024 Update. *MERICs*, 2024. URL: <https://merics.org/en/report/chinese-investment-rebounds-despite-growing-frictions-chinese-fdi-europe-2024-update>
 - EU – China FDI: recent trends and implications on EU exposure. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/download/1881ca60-20b5-4d70-b09e-b2625ebc16c3_en?filename=EconBrief_12_ISSN_978_92_68_22819_7_EU-China.pdf
 - Directorate-General for Trade. EU-China Investment Flows 2023 Brief. Brussels: DG Trade. *European Commission*, 2023. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en
 - COSCO Shipping Acquires Stake in Hamburg's HHLA Terminal Tollerort. *COSCO Shipping Holdings Co. Ltd. Shanghai*, 2023. URL: https://en.coscoshipping.com/art/2023/5/18/art_6929_301264.html

14. BYD to Build a New Energy Passenger Vehicle Factory in Hungary for Localised Production in Europe. *BYD Company Ltd. Shenzhen*, 22.12.2023. URL: https://www.byd.com/eu/news-list/BYD_to_Build_A_New_Energy_Passenger_Vehicle_Factory_in_Hungary_for_Localised_Production_in_Europe
15. China's CATL to build new €7.6 bln Hungary battery plant to supply Mercedes, BMW. *Reuters*. 12.08.2022. URL: <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/chinas-catl-build-new-756-bln-battery-plant-hungary-2022-08-12/>
16. Felber E., Ludewig Ch. Volkswagen launches new joint venture for e-mobility in China. *Volkswagen Group*. 29.06.2024. URL: <https://www.volkswagen-group.com/en/press-releases/volkswagen-launches-new-joint-venture-for-e-mobility-in-china-16455>
17. Lee N. BASF achieves major milestones at Zhanjiang Verbund site: butyl acrylate plant start-up and mechanical completion of cracker and petrochemical plants. Hong Kong SAR, China. 07.10.2025. URL: <https://www.basf.com/cn/en/media/news-releases/asia-pacific/2025/10/cn-25-114>
18. CTGI Released ESG Report 2023. China Three Gorges International Corporation (CTGI). Beijing, 17.01.2025. URL: https://www.ctgi.cn/ctgi/new/esg_news_and_reports/esg_new/2025011710061931675/index.html

REFERENCES

- BYD Company Ltd. (2023, December 22). *BYD to Build a New Energy Passenger Vehicle Factory in Hungary for Localised Production in Europe*. Shenzhen. URL: https://www.byd.com/eu/news-list/BYD_to_Build_A_New_Energy_Passenger_Vehicle_Factory_in_Hungary_for_Localised_Production_in_Europe
- Babic, M., & Linsi, L. (2024). Mapping Corporate Investments Between China and Europe in an Era of Geoeconomic Competition. *Journal of Common Market Studies*, 63(3), 932–963. <https://doi.org/10.1111/jcms.13672>
- Blomkvist, K., & Drogendijk, R. (2016). Chinese outward foreign direct investments in Europe. *European Journal of International Management*, 10(3), 343–358. <https://doi.org/10.1504/EJIM.2016.076242>
- COSCO Shipping Holdings Co. Ltd. (2023). *COSCO Shipping Acquires Stake in Hamburg's HHLA Terminal Tollerort*. Shanghai. URL: https://en.coscoshipping.com/art/2023/5/18/art_6929_301264.html
- China Three Gorges International Corporation (CTGI). (2025, January 17). *CTGI Released ESG Report 2023*. Beijing. URL: https://www.ctgi.cn/ctgi/new/esg_news_and_reports/esg_new/2025011710061931675/index.html
- Directorate-General for Trade. European Commission. (2021). *EU – China Comprehensive Agreement on Investment (CAI): Factsheet*. Brussels. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-global-europe-leveraging-our-power-and-partnerships/file-eu-china-investment-agreement>
- Directorate-General for Trade. European Commission. (2023). *EU–China Investment Flows 2023 Brief*. Brussels. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en
- European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj/eng>
- Felber, E., & Ludewig, Ch. (2024, June 29). *Volkswagen launches new joint venture for e-mobility in China*. Volkswagen Group. URL: <https://www.volkswagen-group.com/en/press-releases/volkswagen-launches-new-joint-venture-for-e-mobility-in-china-16455>
- Kratz, A., Zenglein, M. J., Mischer, A., et al. (2024). *Chinese investment rebounds despite growing frictions – Chinese FDI in Europe: 2024 Update*. MERICS. URL: <https://merics.org/en/report/chinese-investment-rebounds-despite-growing-frictions-chinese-fdi-europe-2024-update>
- Lee, N. (2025, October 7). *BASF achieves major milestones at Zhanjiang Verbund site: butyl acrylate plant start-up and mechanical completion of cracker and petrochemical plants*. Hong Kong SAR, China. URL: <https://www.basf.com/cn/en/media/news-releases/asia-pacific/2025/10/cn-25-114>
- National Bureau of Statistics of China. (2024). *Statistical Database – Foreign Trade and Economic Cooperation*. Beijing. URL: <https://data.stats.gov.cn/english/easy-query.htm?cn=C01>
- National Development and Reform Commission (NDRC) Peoples Republic of China. (2019). *Foreign Investment Law of the People's Republic of China* (Order No. 26 of the President of the PRC). Beijing. URL: https://en.ndrc.gov.cn/policies/202105/t20210527_1281403.html
- Peragovics, T., & Szunomár, Á. (2025). The European Union's investment screening framework and China – a complicated picture. *Asia Europe Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10308-025-00757-w>
- Publications Office of the European Union. (2024). *EU–China FDI: recent trends and implications on EU exposure*. Luxembourg. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/download/1881ca60-20b5-4d70-b09e-b2625ebc16c3_en?filename=EconBrief_12_ISSN_978_92_68_22819_7_EU-China.pdf
- Reuters. (2022, August 12). *China's CATL to build new €7.6 bln Hungary battery plant to supply Mercedes, BMW*. URL: <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/chinas-catl-build-new-756-bln-battery-plant-hungary-2022-08-12/>
- Tóth, A., & Tian, X. (2025). *Digital economy and China's outward foreign direct investment: An empirical study based on EU member states*. *Society and Economy*. <https://doi.org/10.1556/204.2025.00011>
- Zhang, J., Zhou, Z., & Yuan, G. (2025). Navigating China's OFDI: Financial development and policy shifts in the EU. *International Review of Economics & Finance*, 98. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.103870>